

К.В. Коротич,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
м. Харків, Україна

ЗМІНИ В КОНЦЕПТІ РОДИНА ЗА РАДЯНСЬКИХ ЧАСІВ (НА МАТЕРІАЛІ ДИТЯЧОЇ ПРЕСИ Й ЛІТЕРАТУРИ)

Анотація. У статті виявлено зміни в репрезентації концепту РОДИНА на матеріалі радянських читанок для дошкільників і журналу «Малятко». З'ясовано, що на поняттєвому рівні структури цього концепту в радянський час з'явилося ідеологічно зумовлене значення, а на образному – численні нові метафори та порівняння ідеологічного характеру.

Ключові слова: мовна особистість дошкільника, концепт, значення, метафора, порівняння.

Для сучасної науки й соціуму дуже важливим є питання формування особистості дитини, зокрема її мовного складника, що має велике значення як для всього суспільства, так і для кожної людини.

Мовна особистість, за Ю.М. Карауловим, має три структурні рівні: 1) вербально-семантичний, що відображає ступінь володіння повсякденною мовою; 2) когнітивний, на якому відбуваються актуалізація й ідентифікація знань та уявлень, котрі притаманні певному соціуму загалом і кожній мовній особистості зокрема й формують концептуальну та мовну картини світу; 3) прагматичний рівень, пов'язаний із задоволенням діяльнісно-комунікативних потреб особистості [8, с. 56]. У розвідці у фокусі нашої уваги перебуває насамперед когнітивний рівень мовної особистості дошкільника, а саме концепт РОДИНА як його важливий репрезентант, оскільки цей концепт, беззаперечно, посідає особливе місце в концептуальній і мовній картинах світу дитини, а на матеріалі української мови є ще недостатньо вивченим. Так, у вітчизняній лінгвістиці ґрунтовні дослідження цієї теми у функційно-семантичному та лінгвоетнокультурологічному аспектах належать В.Б. Яковлевій і В.І. Кононенку. В.Б. Яковлева в дисертаційній роботі «Вербалізація концепту сім'я в українській мовній картині світу» визначила склад лексико-семантичної групи сім'я як засобу вираження однойменного етнокультурного концепту й розглянула особливості його мовного вираження в художній літературі кінця XVIII – першої половини XIX ст. (на матеріалі творів І.П. Котляревського, Г.Ф. Квітки-Основ'яненка й Т.Г. Шевченка) [20]. В.І. Кононенко в монографії «Концепти українського дискурсу» серед інших виділяє й концепт РОДИННІСТЬ та аналізує внутрішню форму слів *рід*, *родина*, *родинність* тощо, деякі особливості їх семантики, слововживання й пов'язані із цими лексемами культурні та релігійні уявлення українців, здійснюючи це на матеріалі Словаря української мови, упорядкованого Б.Д. Грінченком, творів художньої літератури XIX ст. – першої половини XX ст. і фольклорних текстів [9, с. 200–210]. Тематичну групу, що об'єднує найменування членів родини, докладно вивчали в діахронії А.А. Бурячок та О.В. Кровицька. А.А. Бурячок детально розглянув назви, що позначають спорідненість, на матеріалі староукраїнської й сучасної української мов (як літературної, так і її діалектів) із погляду утворення, динаміки розвитку та функціонування одиниць цієї тематичної групи [2]. У полі зору О.В. Кровицької перебували склад, структура, семантика й особливості словотворення назв членів сім'ї в українських пам'ятках XVI–XVIII століть [11, с. 50–55]. У руслі лінгвокультурології та міжкультурної комунікації виконано статті А.О. Рижкіної, у яких окремі вияви концепту СІМ'Я побіжно розглянуто крізь призму української й китайської мов і культур, виявлено своєрідність лінгвальної репрезентації цього концепту в українській мові на рівні імені концепту та синонімів до нього порівняно з англійською й китайською мовами [13; 14]. Крім того, у багатьох філологічних працях теж наявні елементи аналізу концепту РОДИНА, але переважно на рівні окремих спостережень або не з лінгвістичного погляду, що робить нашу розвідку актуальною, адже в полі зору вчених практично не перебувають зміни в когнітивних структурах і їх мовних виявах, що виникали під впливом ідеології.

Тому мета роботи, покликаної заповнити одну з лакун у вивченні цього концепту, полягає в тому, щоб виявити зміни в концепті РОДИНА, які з'явилися за радянської доби, на матеріалі читанок для дошкільників і журналу «Малятко». Ми опрацювали сім збірників [3; 4; 5; 7; 12; 18; 19], виданих протягом

1951–1989 рр. (на жаль, раніші аналогічні хрестоматії нам не відомі) і рекомендованих для читання дошкільникам, і тексти щомісячного журналу для дошкільнят «Малютко» (М) за 1960–1990 рр. Крім того, ми порівняли тексти, розміщені в цих збірниках і часописі, з творами класиків української літератури й народною творчістю, насамперед казками, колисковими і творами календарно-обрядового циклу (щедрівками, колядками, веснянками тощо), можливими для прослуховування дітьми в дорадянський час.

Концепт услід за О.С. Кубряковою розуміємо як термін, що слугує для пояснення одиниць ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості й тієї інформаційної структури, яка відображає знання та досвід людини, оперативну змістову одиницю пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи й мови мозку, усієї картини світу, квант знання [10, с. 89–90]. Концепт має шарувату структуру, і ці шари є результатом культурного життя різних епох [17, с. 44]. Сьогодні в науці існує чимало поглядів і щодо структури концепту, і стосовно його визначення, на яких ми докладно не зупиняємось, оскільки цим аспектам уже присвячено значну кількість праць. Зокрема, за С.Г. Воркачовим, основними складниками концепту є такі: поняттєвий, до якого належить дефініція; образний, що фіксує метафори, і значущий, котрий визначається місцем, яке посідає ім'я концепту в мовній системі, й охоплює його етимологічні та асоціативні характеристики [6, с. 4–5].

Отже, ім'я аналізованого нами концепту – слово *родина*, у якого є кілька взаємопов'язаних значень, що мають відмінності в лексикографічних працях різного часу. Так, у Словарі малоросійського, или юго-восточнорусского языка... П.П. Білецького-Носенка слово *родина* витлумачено так: «Родня. Родственникъ. Родственница. <...> По-польски: родзина» [1, с. 314]. У Словарі української мови, упорядкованому Б.Д. Грінченком, подано значення «рідня, рідні» та «сімейство» [15, с. 28]. Натомість в академічному Словнику української мови налічуємо вже 6 значень. За ним, крім двох названих, зафіксованих у попередніх лексикографічних працях, маємо ще одне поетичне та кілька термінологічних, а також (що найважливіше в контексті нашої проблеми) переносне, яке за радянської доби часто мало ідеологічний характер: «група людей, народів, націй, згуртованих дружбою, спільною діяльністю, спільними інтересами» [16, с. 593–594]. Крім того, до цієї семми подано фразеологізм *чуття єдиної родини* зі значенням «нерозривна єдність, дружба радянських людей, народів, націй», що виник за радянського часу й був проілюстрований у словнику прикладом із «Матеріалів ХХІV з'їзду КП України»: «Натхнені ідеями радянського патріотизму і пролетарського інтернаціоналізму, благодотворним чуттям єдиної родини, українські митці вписали немало сторінок у літопис дружби радянських народів-братів» [16, с. 594].

Сам концепт РОДИНА репрезентований у проаналізованих нами читанках і журналі для дошкільників тематичною групою, до якої належать назви людей, об'єднаних заснованою на шлюбі або кровною спорідненістю. Це насамперед одиниці, які перебувають у ядрі (*мама, мати, матуся, батько, тато, діти, дітки, син, дочка, брат, братик, сестра, сестричка, дід, дідусь, баба, бабуся, внучка* тощо), і конституенти, що функціонують на різних рівнях периферії. Не диференціюючи в цій статті поділ за рівнями периферії, відзначмо, що до неї належать передусім найрізноманітніші зменшувально-пестливі найменування членів родини (напр., *синок, доня, донька, донечка, дочечка, матінка, татусь, татко, батечко, бабуня, дядечко, сестриця, братусь, внученька, діточки, дітоньки, дитя, дитятко, маленя* та ін.), лексеми, що відображають сімейні ролі, меншою мірою актуальні для дошкільників (напр., *чоловік, жінка, дружина*), і слова й словосполучення, які традиційно мають негативні асоціації в дитячих творах (*мачуха, рідна дочка, нерідна дочка*). Усі ці одиниці зазвичай уживаються в прямому значенні, називаючи тих чи інших членів родини.

Водночас радянські читанки для дошкільників насичені текстами, у яких слова *батько, мати, діти, онук, внук* уживаються в переносному значенні, означаючи спорідненість не внутрішньосімейну за кров'ю чи набуту внаслідок шлюбу або всиновлення, а спорідненість між вождем/партією і народом: «**Ми – Леніна щасливі внуки**, / *ми ленінцями хочем бути!*» (І. Нехода «Ми – Леніна щасливі внуки» [12, с. 52]); «**Дорогий наш батьку Ленін**, / *А ми твої діти*, / *Розцвіли ми в Батьківщині*, / *Як рожеві квіти*» (Українська народна поетична творчість [12, с. 53]). Такі переносні вживання наявні в текстах, пропонованих уже дітям другої молодшої групи, тобто 3–4 років. Надалі словесні штампи на зразок *Леніна онуки* (чи іншого вождя) фіксуємо в текстах усіх вікових груп: наприклад, для середньої групи (4–5 років): «*У малят, у малят / Радості багато: / Листопад, листопад – / Ну й чудове свято!* <...> / *Всюди чуть, всюди чуть / Співи-перегуки, / То ідуть, то ідуть / Леніна онуки*» (В. Кириленко «Леніна онуки» [12, с. 92]); «*Бо пісня ця у нас – одна, / Хоч різні в ній слова. / Про батька Сталіна вона, / І всяк її співа*» (М. Пригара «Брати» [4, с. 39]).

Крім ідеологічних метафор із таким типом перенесення, фіксуємо й порівняльні звороти, покликані показати так зване батьківське ставлення до дітей чергового партійного лідера: «*Вийде Сталін на*

парад, / Буде нас вітати. / **Він для всіх, для всіх малят – / Нече рідний тато!**» (І. Нехода «На Жовтневе свято» [4, с. 35]); «**Гриць об'їде далекі краї, – / Він машину свою парову / Поведе з України в Москву, / У столицю, де Сталін його / Привітає, мов сина свого**» (П. Воронько «Машиніст» [4, с. 15]).

Наступними новими (порівняно з дорадянським періодом) і водночас надзвичайно вживаними тропами в літературі для дошкільнят є порівняння та метафори, які ґрунтуються на уподібненні республік і їх населення до родини загалом і брата й сестри/братів і сестер зокрема, що часто спостерігається навіть в одному контексті (наприклад, для старшої групи (5–6 років): «**Міцна родина бойова – / Навіки дружбою старою / Здружились Київ і Москва, / Як брат із любовою сестрою**» (М. Упенік «Міцна родина» [12, с. 140]); «**І ниви, і води, / Й гіганти заводи – / Це ти, Україно, / Це ти! / У дружбі з Москвою – / Своєю сестрою, / Як сонце, / Красуйся, / Цвіти!**» (І. Нехода «Україно, цвіти!» [12, с. 140]); «**Чуємо тебе ми / Біля серця близько, / Сестро наша рідна, / Сторона Російська!**» (В. Бичко «Сестро наша рідна» [12, с. 141]); «**Сьогодні іменини / У дружній родині – / В п'ятнадцяти республік, / В п'ятнадцяти сестер.** <...> / В Радянському Союзі / Усі народи друзі, / Усі брати – / І я, і ти!» (Т. Коломієць «Пісня дружби» [12, с. 143]); «**У дружній сім'ї Радянських республік Білорусію називають синьою сестрою**» [М. – 1987. – № 4. – С. 1].

Традиційне уподібнення Батьківщини до матері зазнає в радянському дискурсі певної корекції: звичне порівняння доповнюється розширеним розумінням Вітчизни не як рідної української землі, а як усього СРСР, що підкреслює ідеологічний епітет *радянський* у сполученні зі словами *Батьківщина*, *Вітчизна*: «**І шлють усі хвалу й привіт / Улюбленій країні, / Своїй, милішій за весь світ / Радянській Батьківщині!**» (Н. Забіла «Найдорожча в світі» [3, с. 273]); «... **І завжди стояти, / В труді і в бою, / За рідну Радянську / Країну свою!**» (Н. Забіла «Жовтневе свято») [М. – 1982. – № 11. – С. 1]; «**Комсомольці були героями і на відбудові країни, і в боротьбі проти фашистів. Для рідної Вітчизни вони ніколи не шкодували ні сили, ні життя**» [М. – 1979. – № 6. – С. 2].

Крім порівнянь і метафор, що акцентують родинні зв'язки, спостерігаємо зміни й на рівні сполучуваності. Це передусім об'єднування в одному смислового ряду (однорідних членів) слів, які позначають членів сім'ї старших поколінь, знов-таки з іменем партійного лідера, що створює враження єдності, підкреслюваної, крім того, як у наступному контексті, єднальним сполучником *і* та підрядною частиною мети: «**Під рідним цим знаменом / Колись боровся Ленін / І наші прадіди, діди: / Щоб сяло сонечко завжди!**» (М. Познанська «Є прапорець у мене» [12, с. 142]). Тяглість поколінь і спільність ідейних цінностей проєктуються першими рядками цього вірша, де фігурують старший брат і його молодший братик чи сестричка: «**Є прапорець у мене: / Приніс його мій брат! / А в брата є знамено, / Ходив з ним на парад. / Знамено ніс він у руці / Під сонечком ясним. / І всі маленькі прапорці, / Як мак, цвіли під ним!**» [12, с. 142].

Показовим є розширення сполучуваності прикметника *рідний*, що поєднується в радянських творах уже не тільки з лексемами, які позначають кровну спорідненість, близькість за духом, звичками, місцем народження (на кшталт *рідна хата*, *рідна оселя*, *рідна земля*, *рідна мати*, *рідна мова*, *рідне село*, *рідний край* тощо), а й зі словами іншого характеру (на зразок *рубіж* у значенні «державний кордон»): «**Для оборони на кордонах / Тримаєм вірних сторожів: / Стрімкі, прославлені ракети / На варті рідних рубежів**» (Г. Бойко «Ракетники» [12, с. 152]); чи знов-таки з іменем чергового вождя: «**Раз-два, ліва-права, / В ногу, дошкільнята! / Ми в колонах ідемо / На Жовтневе свято. / В нас у кожного букет, / Всі ми з прапорцями. / Рідний Сталіна портрет / Майорить над нами**» (І. Нехода «На Жовтневе свято» [4, с. 35]); «**Рідний Ілліч із портрета всміхається, / Дивиться ніжно на нас...**» (М. Ісаковський «Дитяча пісня про Леніна» [5, с. 67]). Лексема *рідний* може вживатися й окремо, у ролі звертання: «**Я пісню про Сталіна склала, / Слова в ній дзвінкі, голосні. / Спасибі вам, рідний, спасибі / За щастя, за радісні дні**» (М. Познанська «Я пісню про Сталіна склала» [4, с. 41]). Крім того, показовим є ідеологічне розширення вживання прикметника *рідний* у значенні «4. В якому народився, виріс хто-небудь або який пов'язаний з чийсь місцем народження» [16, с. 557]: «**У кожного з нас є рідне місто чи село, є рідна вулиця, рідний дім. Але є в нашій країні місто, рідне всім радянським людям. І називається воно – Москва**» [М. – 1981. – № 1. – С. 3].

Тексти в хрестоматіях розташовано в показовому порядку: вони не тільки розміщені за певними темами, а й містять повтори мовних засобів і сюжетів як у власній структурі, так і в сусідніх текстах, що посилює можливий вплив на маленьких слухачів цих творів: «**Це наш рідний Ленін / Дивиться на нас, / Ясними очима / З нами привітався. / Це наш рідний Ленін, / Щастя він нам дав, / В мирі й дружбі жити / Всім заповідав**» (Г. Гриненко «Наш Ленін» [3, с. 42]); «**Хто це дивиться на мене / Із портрета на стіні? / Це Ілліч, наш рідний Ленін, / Усміхається мені**» (М. Познанська «Ленін» [3, с. 42]).

Й останньою, зафіксованою нами важливою рисою є зміна ролей та образів деяких членів родини, що, звичайно ж, відображає й мова творів про них на рівні частотності функціонування, контекстуального вживання та зміни сполучуваності. Так, батько постає як людина, котра могла брати участь у війні і/або є представником певної професії, яку оберуть собі і його сини, батько є засновником трудової династії, якщо послуговуватися тогочасними газетними штампами, що відображають відповідний соціальний стереотип: «*За штурвалом – наші тата. / Доц їм, буря – ніпочім! / Ех, скоріше б виростати / І на зміну стати їм!*» (Д. Головка «Виростаємо на зміну» [3, с. 184]); «*Золотом дзвенить врожай, / Буде добрий коровай. / Я із гордістю дивлюся / На зерно і на татуса. / Бо ж, як він і вся сім'я, / Хліборобом буду я*» (І. Чопей «Хліборобом буду я» [3, с. 186]).

Старший брат так само є зразком для наслідування для молодших братів і сестер, займається суспільно корисною діяльністю й/або служить в армії та надихає на це молодших: «*Є у мене старший брат, / Він у нас тепер солдат*» (І. Кульська «Про брата» [12, с. 55]); «*Листа Катруся узяла, / Зрадила: – Від Петра! / Спасибі! Це мій старший брат, / А я – його сестра. / Він прикордонник, наш Петро, / Сержант, неабихто*» (Л. Компанієць «Кордони наші – на замку») [М. – 1973. – № 2. – С. 1]. Цікаво, що у творах другої молодшої групи лише констатують статус брата й розповідають про його діяльність, а у творах для середньої групи вже простежується сценарій дій молодшого брата, котрий також прагне бути військовим, як у вірші В. Бичка «Іде брат мій в армію»: «*Іде брат мій в армію посеред зими... / Братику мій, братику, ти й мене візьми!*» [12, с. 94].

Цікавою є родинна роль діда щодо онуків: дідусі в радянських текстах для дітей стають не стільки символом життєвої мудрості й працьовитості, скільки уособлюють пам'ять про революцію (до речі, як іноді й батько), громадянську чи німецько-радянську війну та є зразком для наслідування доблесті в бою й виконання військового обов'язку захищати Батьківщину, для чого використовуються порівняння та позитивно оцінні епітети, що позначають риси, потрібні майбутньому солдатові: «*Ви сміливі і завзяті, / Як в минулім – дідусі. / Буде ворог пам'ятати / Ваші подвиги усі!*» (Д. Головка «Виростаємо на зміну» [3, с. 183]); «*Ми Жовтень великий / Святкуєм щороку, / Бо Жовтень відкрив нам / Широку дорогу: / Лежить перед внуками / Сонячний шлях, / Дідами й батьками / Здобутий в боях!*» (Н. Забіла «Жовтневе свято») [М. – 1982. – № 11. – С. 1].

Зрідка образами старшого й молодшого поколінь однієї родини послуговуються в радянському дискурсі для створення контрасту між безпекою, яку забезпечують брати, батьки та дідусі дітям і жінкам, і небезпекою, у якій водночас перебувають старші чоловіки: «*Пише татко доні: / «Служу на кордоні, / На кордоні я служу, / Батьківщину бережу». / Пише доня татові, / Воїну-солдатові: / «Я малюю квіти, сад. / В синім небі гуси...»*» (А. М'ястківський «Пише татко доні» [3, с. 184]).

Як бачимо, у концепті РОДИНА порівняно з дорадянським періодом відбулися суттєві зміни як на поняттєвому рівні, що виявилось у виникненні ідеологічно зумовленого нового значення, так і на образному, де нові частотні метафори та порівняння ідеологічного характеру могли справляти значний вплив на несформовану дитячу особистість унаслідок закладених у них моделей стосунків. Крім того, відзначаємо, що мовна репрезентація концепту РОДИНА в радянських читанках для дошкільників є подібною до його вияву в загальному енкратичному дискурсі того часу, оскільки тексти для дітей відображають ті самі владні настанови, але простішими, відповідними дитячому сприйняттю мовними засобами.

Перспективним уважаємо подальше дослідження змін, які відбулись у важливих для дитячої мовної картини світу концептах за радянського часу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білецький-Носенко П. Словник української мови / П. Білецький-Носенко ; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні ; підготував до видання В.В. Німчук. – К. : Наук. думка, 1966. – 424 с.
2. Бурячок А.А. Назви спорідненості і свояцтва в українській мові / А.А. Бурячок. – К. : Вид-во Академії наук Української РСР, 1961. – 148 с.
3. Веселка: книга для читання в дошкільних закладах / упоряд.: В.Д. Крушинська, Л.В. Кремсал, Л.В. Гураш. – К. : Рад. шк., 1989. – 384 с.
4. Вірші для дошкільників. Вибрані твори українських радянських поетів. – К. : Рад. шк., 1951. – 60 с.
5. Вірші, казки, оповідання для дітей дошкільного віку. – К. : Рад. шк., 1965. – 247 с.
6. Воркачев С.Г. Сопоставительная этносемантика телеономных концептов «любовь» и «счастье» (русско-английские параллели) : [монография] / С.Г. Воркачев. – Волгоград : Перемена, 2003. – 164 с.
7. Жовтнева пісенька : зб. оповідань, віршів та пісень для дошкільного віку. – К. : Веселка, 1964. – 48 с.
8. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность / Ю.Н. Караулов. – 7-е изд. – М. : Изд-во ЛКИ, 2010. – 264 с.

9. Кононенко В. Концепти українського дискурсу : [монографія] / В. Кононенко. – К. – Івано-Франківськ : Плай, 2004. – 248 с.
10. Краткий словарь когнитивных терминов / [Е.С. Кубрякова, В.З. Демьянков, Ю.Г. Панкрац, Л.Г. Лузина] ; под общ. ред. Е.С. Кубряковой. – М. : Филол. ф-т МГУ им. М.В. Ломоносова, 1996. – 198 с.
11. Кровицька О. Назви осіб в українській мовній традиції XVI–XVIII ст. Семантика і словотвір / О. Кровицька. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2002. – 213 с.
12. Пролісок: книга для читання в дошкільних закладах. – 2 вид., перероб. і доп. – К. : Рад. шк., 1982. – 304 с.
13. Рижкіна А.А. Міжкультурна комунікація на прикладах концепту «сім'я» в китайській та українській мовах / А.А. Рижкіна // Актуальні проблеми філології : матеріали Міжнар. науково-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 8–9 листоп. 2013 року). – Херсон : Гельветика, 2013. – С. 101–104.
14. Рижкіна А.О. Концептуальний аналіз репрезентації концепту «сім'я» в китайській, англійській та українській мовах / А.О. Рижкіна // Вісн. Дніпропетр. ун-ту. Серія «Мовознавство». – 2014. – Вип. 20. – Т. 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://movoznavstvo.com.ua/зміст-журналу/мовознавство-2014-том-2/концептуальний-аналіз-репрезентації/>.
15. Словарь української мови : в 4 т. / упоряд., з додатком власного матеріалу Б. Грінченко. – К. : Вид-во Академії наук Укр. РСР, 1959. – Т. IV : Р–Я. – 1959. – 564 с.
16. Словник української мови : в 11 т. – К. : Наук. думка, 1977. – Т. 8 : Природа – Ряхтливий. – 1977. – 928 с.
17. Степанов Ю.С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования / Ю.С. Степанов. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1997. – 824 с.
18. Травнева пісенька: вірші, пісні, інсценівки, оповідання, ігри для дошкільного віку. – К. : Дитвидав УРСР, 1961. – 42 с.
19. Хай буде мир : збірник віршів та оповідань для дошкільного віку. – К. : Дитвидав УРСР, 1963. – 42 с.
20. Яковлева В.Б. Вербалізація концепту сім'я в українській мовній картині світу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / В.Б. Яковлева. – Х., 2008. – 19 с.

Е.В. Коротич. Изменения в концепте СЕМЬЯ в советское время (на материале детской прессы и литературы). – Стаття.

Аннотация. В статье описаны изменения в репрезентации концепта СЕМЬЯ на материале советских книг для чтения для дошкольников и журнала «Малышко». На понятийном уровне структуры этого концепта в советское время появилось идеологически обусловленное значение, а на образном – многочисленные новые метафоры и сравнения идеологического характера.

Ключевые слова: языковая личность дошкольника, концепт, значение, метафора, сравнение.

K. Korotych. Changes in a Concept the FAMILY in Soviet Period (on Material of the Children's Press and Literature). – Article.

Summary. In article the author described changes in representation of a concept the FAMILY on material of the Soviet books for reading for preschool children and the “Malyatko” journal. The author revealed that in Soviet period ideologically caused meaning appeared at the conceptual level of structure of this concept, and numerous new metaphors and similes of ideological character appeared at the figurative level.

Key words: language identity of the preschool child, concept, meaning, metaphor, simile.